

Η πραγματική ρήση του Ισοκράτη περί «αυτοκαταστρεφόμενης δημοκρατίας»

«Η Δημοκρατία μας αυτοκαταστρέφεται, διότι κατεχράσθη το δικαίωμα της ελευθερίας και της ισότητας, διότι έμαθε τους πολίτες να θεωρούν την αυθάδεια ως δικαίωμα, την παρανομία ως ελευθερία, την αναίδεια του λόγου ως ισότητα και την αναρχία ως ευδαιμονία».

Η παραπάνω ρήση αποδίδεται στον αρχαίο Έλληνα φιλόσοφο, Ισοκράτη.

Η ρήση αυτή κυκλοφόρησε ευρέως στο διαδίκτυο, ενώ πρόσφατα έγινε και πρωτοσέλιδο σε μεγάλη εφημερίδα.

Είναι όμως έτσι; Ή, είναι αυτή η ακριβής ρήση του Ισοκράτη;

Μάλλον όχι, ή για να ακριβολογούμε, η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση...

Καθώς φαίνεται, μέσα στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα, κάποιοι (ενδεχομένως με αγνά κίνητρα) παραποίησαν εν μέρει τα λεγόμενα του Ισοκράτη, θέλοντας να τα προσαρμόσουν στο γενικότερο κλίμα των ημερών κι αφού έγινε μια σχετική διασκευή-συρραφή προέκυψε το τελικό ρητό που έγινε πλέον διάσημο.

Παρ' ότι το περιεχόμενο του διασκευασθέντος ρητού, δεν απέχει και πολύ ως προς την σημασία του και την έννοιά του, απ' το πρωτότυπο, εν τούτοις θα πρέπει να γίνει σαφές, πως τέτοιο ρητό δεν υπάρχει σε ακριβή και πρωτότυπη μορφή.

Η αναφορά στην «αυτοκαταστρεφόμενη δημοκρατία», θεωρείται ότι γίνεται στην παράγραφο 18 του Αεροπαγίτικου λόγου του (ο οποίος αναφέρεται αποκλειστικά στην ανεπαρκή εφαρμογή του Πολιτεύματος και την διάλυση της κοινωνίας και της πολιτείας), όπου ο Ισοκράτης εξηγεί την κατάχρηση της ισότητας που συμβαίνει στην εποχή του, σε σύγκριση πάντα με τον καιρό του Σόλωνα και του Κλεισθένη:

Καίτοι πῶς χρὴ ταύτην τὴν πολιτείαν ἐπαινεῖν ἢ στέργειν τὴν τοσούτων μὲν κακῶν αἰτίαν πρότερον γενομένην, νῦν δὲ καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον φερομένην; πῶς δ' οὐ χρὴ δεδιέναι μὴ τοιαύτης ἐπιδόσεως γιγνομένης τελευτῶντες εἰς τραχύτερα πράγματα τῶν τότε γενομένων ἐξοκείλωμεν;

Το οποίο μεταφράζεται σε:

Πως γίνεται να επαινούμε και να ευνοούμε αυτό το πολίτευμα που έγινε η αιτία τόσων κακῶν και σήμερα φαίνεται να πηγαίνει προς το χειρότερο; Πως γίνεται να μην φοβόμαστε ότι, αφού η κατάσταση πάει προς το χειρότερο, δεν θα καταντήσουμε σε κατάσταση ακόμα πιο άσχημη από την εποχή εκείνη;

Και συνεχίζει ο Ισοκράτης στον Αρεοπαγίτικό λόγο του:

Οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὴν πόλιν διοικοῦντες κατεστράφησαν πολιτείαν οὐκ ὀνόματι μὲν τῷ κοινοτάτῳ καὶ πραοτάτῳ προσαγορευομένην, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων οὐ τοιαύτην τοῖς ἐντυγχάνουσι φαινομένην, οὐδ' ἢ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπαίδευε τοὺς πολίτας ὥσθ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασίαν δημοκρατίαν, τὴν δὲ παρανομίαν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ παρρησίαν ἰσονομίαν, τὴν δ' ἐξουσίαν τοῦ ταῦτα ποιεῖν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ μισοῦσα καὶ κολάζουσα τοὺς τοιούτους βελτίους καὶ σωφρονεστέρους ἅπαντας τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

Το οποίο μεταφράζεται σε:

Διότι εκείνοι που διοικούσαν την πόλη τότε (αναφέρεται στην εποχή του Σόλωνα και του Κλεισθένη), δεν δημιούργησαν ένα πολίτευμα το οποίο μόνο κατ' όνομα να θεωρείται το πιο φιλελεύθερο και το πιο πράο από όλα, ενώ στην πράξη να εμφανίζεται διαφορετικό σε όσους το ζουν· ούτε ένα πολίτευμα που να εκπαιδεύει τους πολίτες έτσι ώστε να θεωρούν δημοκρατία την ασυδοσία, ελευθερία την παρανομία, ισονομία την αναίδεια και ευδαιμονία την εξουσία του καθενός να κάνει ό,τι θέλει, αλλά ένα πολίτευμα το οποίο, δείχνοντας την απέχθειά του για όσους τα έκαναν αυτά και τιμωρώντας τους, έκανε όλους τους πολίτες καλύτερους και πιο μυαλωμένους.

Η φράση «κατεχράσθη (η δημοκρατία) το δικαίωμα της ελευθερίας και της ισότητας», φαίνεται να «εκμαιεύεται» απ' το:

Μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέναιν εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταῦτὸν ἅπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἑκάστοις, οὐκ ἠγνόουν τὴν χρησιμωτέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκίμαζον ὥς οὐ δικαίαν οὔσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν καὶ κολάζουσαν προηροῦντο καὶ διὰ ταύτης ὥκουν τὴν πόλιν

Το οποίο μεταφράζεται σε:

Πάρα πολύ τους βοήθησε στην καλή διοίκηση της πόλης, ότι ενώ εθεωρείτο ότι υπάρχουν δύο ισότητες, και η μία αποδίδει το ίσο σε όλους, η δε άλλη το πρέπον στον καθένα, δεν αγνόησαν την χρησιμότερη ισότητα, αλλά αποδοκίμαζαν την ισότητα εκείνη, η οποία έκρινε αξίους των ιδίων αμοιβών και τιμών τους φαύλους, προτιμώντας εκείνη (την ισότητα) η οποία τιμά και τιμωρεί καθένα σύμφωνα με την αξία του.

Πηγή: sxizofrenia.blogspot.com